

ALUEELLISEN KEHITTÄMISEN OHJELMA

- Kansallinen Kokoomus r.p. 2002 -

Hyväksytty puoluekokouksessa Turussa 9.6.2002

OSAAVA, MENESTYVÄ JA HYVINVOIVA SUOMI

Valinnanmahdollisuuksia elämään - innovatiivisia ja kilpailukykyisiä yrityksiä

Aluekehityksen uudet haasteet	3
Alueiden erilaisuus tunnustettava	3
Yksilöiden ja perheiden valinnat lähtökohtana	4
Elinkeinopoliittikka avain kestävään alueelliseen kehitykseen	5
Hyvinvointipalvelut turvattava kaikkialla.....	6
Kilpailukykyä osaamisella ja verkottumisella.....	7
Tiivistelmä tavoitteista	7

Alueellinen kehittäminen tukeutuu yhteiskuntapolitiikan moniin eri lohkoihin, jotka yhdessä luovat edellytykset menestykselliselle aluekehitykselle. Alueiden kehittäminen ei ole pelkästään heikommin kehityksessä menestyneiden alueiden tukemista, vaan maan erilaisten osien vahvistamista. Mielestämme jokaisella kylällä, lähiöllä, kunnalla, seudulla ja alueella on omaehtoisuuteen perustuen mahdollisuus kehittää vahvuuksiaan ja hyvinvointiaan. Suomalaisen yhteiskunnan eri kehitysvaiheissa myös aluekehityksen haasteet ja toimintaympäristö ovat muuttuneet. Näin tulee tapahtumaan myös tulevaisuudessa.

Ajanmukaisella alueiden kehittämissä politiikalla haluamme turvata yksilöille ja perheille mahdollisuuden tehdä elämänlaatuunsa liittyviä valintoja. Uskomme, että mikäli perheet voivat tehdä valintoja esimerkiksi elin- ja työympäristönsä suhteen, johtaa se parempaan henkiseen hyvinvointiin. Tämä taas on edellytys elämänhallinnalle, vastuunkannolle omasta ja läheisten elämästä sekä myös innovatiivisuudelle. Nämä ovat myös edellytyksiä koko maan taloudelliselle kehittämiselle.

Toiseksi, alueellisen kehittämisen tavoitteena on oltava menestyksen ja hyvinvoinnin, kansantalouden kasvattaminen. Onnistuneella alueiden kehittämissä politiikalla voimme saada aikaan "vipuvarsivaikutuksia", jotka moninkertaistavat kehittämistoimien vaikutukset. Tällöin aluepolitiikka ei ole passiivista tukea, vaan se parantaa työllisyyttä, hyvinvointia ja kilpailukykyä eri puolilla Suomea.

Nykypäivän alueellisen kehittämisen avainsanat ovat uudet yritykset ja yritysideoita, teknologian kehittäminen, monipuolinen osaaminen sekä infrastruktuuri-investoinnit. Hyvinvointipalvelujen saatavuuden ja laadun turvaamiseksi on luotava uusia palvelutuotantomalleja ja kehitettävä rahoitusjärjestelmää.

Kansallisen aluepolitiikan tavoitteita ovat hyvinvointipalvelujen saatavuuden turvaaminen koko maassa, perusinfrastruktuurin ylläpitäminen, elinkeinoelämän kehittymisen vahvistaminen, positiivinen työllisyyskehitys, alueiden talouden ja osaamisperustan vahvistaminen sekä nopeiden henkilö-, tavara- ja tietoliikenneyhteyksien kehittäminen.

Päätavoitteena tulee olla määrätietoinen koko Suomen rakentaminen. Suomea on kehitettävä entistä elinvoimaisemmaksi ja kilpailukykyisemmäksi kansainvälistyvässä ympäristössä. Hyvinvoinnin lisääntyminen ja erityyppisten alueiden menestyminen ei estä muiden alueiden kehittymistä, siksi alueita ei pidäkään asettaa vastakkain. Hyvinvointia on pyrittävä lisäämään kaikilla alueilla.

- **Menestyksen summa ei ole vakio. Kansainvälistyvässä ja korkean osaamisen Suomessa hyvinvointia ja vaurautta voidaan lisätä ilman, että toiset alueet samalla kurjistuisivat.**
- **Alueellisella kehittämisellä turvataan yksilöille ja perheille mahdollisuus tehdä valintoja heidän elämänlaatuunsa ja -tilanteeseensa liittyvissä kysymyksissä.**
- **Alueellisen kehittämisen tulee parantaa työllisyyttä, hyvinvointia ja elinkeinoelämän kilpailukykyä eri puolilla Suomea.**

Aluekehityksen uudet haasteet

Yhteiskunnassamme tapahtuvat muutokset asettavat uusia haasteita maan eri alueiden kehittämiseksi. Osaltaan muutoksiin on mukauduttava, ja osaltaan niitä on kyettävä määrätietoisesti ohjaamaan poliittisen päätöksenteon kautta. Päämäärätietoisella alueiden kehittämisspolitiikalla voidaan aidosti vaikuttaa kehityksen suuntaan. Kokoomukselle Suomen tulevaisuuden rakentaminen on positiivinen haaste, josta me aiomme selvittää voittajana.

Globaalistumisen asettamien haasteiden vaikutus on tiedostettava koko maassa. Tämä on huomioitava mm. käytettävien keinojen valinnassa. Suomen kannalta on tärkeää turvata kansainvälisessä kehityksessä mukana pysyminen. Globaalistumiskehityksessä vain vahvat keskusseudut voivat muodostua koko maan aluekehityksen vetureiksi. Globaalistumiskehitys on muuttanut osaltaan myös alueellisen kehittämisen pelisääntöjä tarjoamalla samalla positiivisia mahdollisuuksia tasapainoisemmalle alueelliselle kehittämiseksi, etenkin yritystoiminnan kansainvälistymisen myötä.

Alueelliseen kehitykseen voimakkaasti vaikuttavalle uudelle maailmantaloudelle on ominaista teknologisten prosessien ja tuotantoinnovaatioiden merkittävä rooli kilpailussa. Alueet, jotka tuottavat tarvittavaa osaamista, menestyvät kilpailussa muita paremmin. Korkeasta osaamisesta on monessa tapauksessa tullut raaka-aineita tärkeämpi kilpailukytekijä. Myös liikenneyhteydet ovat osa tätä kehitystä. Ihmisten ja osaamisen nopean liikkuvuuden merkitys on korostunut muuttuneissa olosuhteissa.

Vaikka tietoverkkojen ja yhteyksien kehittymisen myötä välimatkojen merkitys on tiedon ja osaamisen siirrossa hävinnyt, on kehitys kuitenkin johtanut yhä suurempaan yritysten, työpaikkojen ja ihmisten keskittymiseen. Osaltaan tämä johtuu markkinatalouden tavoitteesta maksimoida tehokkuutta, osaltaan ihmisten uudenlaisista valinnoista. Entistä avoimempi, muuttunut maailmantaloudusjärjestelmä ja nopea teknologinen kehitys ovat johtaneet entistä kovempaan kilpailuun. Kaupankäynti on muuttunut kansainväliseksi myös monilla sellaisilla aloilla, joilla markkinat aiemmin olivat sisäiset. Uudelle maailmantaloudelle on ominaista reaaliaikaisuus ja maailmanlaajuisuus. Pysyäkseen mukana tässä kehityksessä kaikkien yritysten on pelattava samoilla säännöillä. Etenkään teollisilla yrityksillä ei ole "maakuntasarjaa".

Markkinatalouden logiikan mukaan myös yhteiskunta hyötyy tehokkuuden maksimoinnista, esimerkiksi kehittyvän elinkeinoelämän ja verotulojen kasvun kautta. Liiallinen keskittyminen johtaisi kuitenkin yhteiskunnan hallitsemattomaan kehitykseen, joka voi aiheuttaa sosiaalisia ongelmia väestökeskittymissä ja elinvoiman hiipumisen muuttotappioalueilla. Tasapainoisen alueellisen kehittämisen nimissä voidaan äärimmäisestä tehokkuusajattelusta osittain luopua ja pysyä silti mukana kansainvälisessä kilpailussa. Näin pitääkin tehdä, mikäli terveellinen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö on uhattuna.

Suomen liittyminen EU:n sisämarkkinoihin on aiheuttanut merkittäviä muutoksia. Alueellinen kehittäminen on nähtävä Suomessakin osana alueiden Euroopan kehittämistä. Kansallisen aluepolitiikan lisäksi Suomi voi hyödyntää eri EU-ohjelmia sekä Euroopan unionin yhteisäloitteita.

Maassamme toimiville yrityksille ja työvoimalle on taattava mahdollisuus kilpailla sekä kansallisella että Euroopan unionin tuella mahdollisimman yhdenvertaisin edellytyksin muiden EU-maiden kanssa. Alueellisen kehittämisen tulee perustua sekä määrältään että laadultaan vertailukelpoisiin keinoihin. Maamme pohjoiset erityisolosuhteet, ankara ilmasto sekä pitkät etäisyydet tulee huomioida täällä sovellettavissa tukitoimenpiteissä.

Alueellisen kehityksen kannalta on oleellista löytää vastauksia siihen, miten yleisessä kehityksessä voidaan pysyä mukana ja menestyä. Toinen merkittävä kysymys on, miten vallitsevaa kehitystä voidaan ohjata paremmin yksilöiden ja perheiden tarpeita huomioivaksi. Kolmantena kysymyksenä on, millä tavalla saadaan luotua riittävän monta kansainvälisessä kilpailussa menestyvää alueellista innovaatio- ja sosiaalisen pääoman keskusta. Neljäntenä kysymyksenä on alueellisten keskusten ulkopuolella olevien yritysten kilpailukykyyn parantamiseen liittyvät haasteet. Viidenneksi, on ratkaistava kysymys hyvinvointipalvelujen turvaamisesta alueilla, joilla väestö vähenee ja ikääntyy nopeimmin. Kaikkien näiden kysymysten osalta on tarkasteltava käytettävissä olevia resursseja ja panos-tuotos suhdetta.

Alueiden erilaisuus tunnustettava

Suomi on erilaisten osiensä summa. Maamme eri alueet ja niiden kehittämisedellytykset ovat keskenään hyvin erilaisia. Tasapainoisesti kehittyvä alueiden Suomi ei ole koskaan ollut itsestäänselvyys ja siksi eri aikoina on tarvittu toisistaan poikkeavia keinoja alueiden tasapainon kehittämiseksi. Erityyppisillä alueilla on toisistaan poikkeavat vahvuudet, mahdollisuudet ja haasteet. Aluekehityspolitiikan ensisijaisena tarkoituksena onkin

juuri eri alueiden omien vahvuuksien tukeminen erilaisten aluekehitysinstrumenttien avulla. Alueiden kehittämisen lähtökohdaksi on otettava eriytyvä aluepolitiikka.

Kehittyäkseen Suomi tarvitsee kansainvälisellä tasolla kilpailukykyisen metropolialueen – pääkaupunkiseudun kehyskuntineen. Tämän alueen on oltava talouden, tutkimuksen ja kulttuurin osa-alueilla kansainvälisesti kilpailukykyinen suurehko keskittymä, ja sen on kyettävä kilpailemaan globaalilla tasolla muiden metropolien kanssa. Menestyvä metropolialue on edellytys koko maan menestykselle. Metropolialueen kehittämisen yhtenä välineenä tulee käyttää aktiivista suurkaupunkipolitiikkaa, jossa huomioidaan taloudellisen kasvun edellytykset, sosiaalinen elinympäristö, kestävä kehitys ja hyvän hallinnon periaatteet. Myös valtiovallan on otettava tämä huomioon suurkaupunkipolitiikassa.

Valtakunnallisten kasvukeskuseutujen tavoitteena on kehittyä innovaatioiminnan ja sosiaalisen pääoman keskuksiksi ja toimia alueidensa kasvun vetureina. Näille valtakunnan osakeskukuksille ja niiden läheisille seuduille on ominaista kansainvälisesti kilpailukykyinen osaaminen ja sen varaan rakentuva yritystoiminta alueen omalla vahvuusalueella. Oleellista onkin kehityksen ohjautuminen alueiden oman osaamisen vahvistamiseen. On myös muistettava, että metropolialue ja kasvukeskukset eivät kilpaile menestyksestä keskenään vaan täydentävät ja tukevat toisiaan.

Maakunnallisten keskusten ja niitä ympäröivän maaseudun kehityksen vetureina ovat tuotannolliset yritykset ja jo olemassa oleva teollisuus. Menestyksen kannalta on oleellista, että yritysten verkottumista ja kilpailukykyä parannetaan lisäämällä Tekesin (Teknologian kehittämiskeskus) tutkimus- ja tuotekehitysmäärärahoja ja helpotetaan yritysten kykyä investoida.

Kasvukeskusten, maakuntakeskusten ja pienten alueellisten keskuskuntien sekä näitä ympäröivien maaseutualueiden vetovoimaisuuden kannalta on oleellista hyvä ja hintatasoltaan edullinen asuntotarjonta. Samoin elinympäristön väljyys, turvallisuus ja viihtyisyys ovat selkeitä kilpailuvaltteja maakuntien kehittämisessä.

Valtion on osaltaan tuettava maakuntien kokonaisvaltaista kehittämistä turvaamalla kansalaisille ja yrityksille tärkeiden valtionhallinnon palvelujen saatavuus alueellisissa keskuskunnissa ja maakuntakeskuksissa.

Neljäntenä erillisenä alueena voidaan nähdä varsinainen maaseutu. Maaseutualueet ovat kokeneet rajun rakennemuutoksen mikä ei kuitenkaan tarkoita maaseudun elinvoimaisuuden häviämistä.

Näiden alueiden yhteiskunnallisiin tehtäviin kuuluvat mm. kotimaisen elintarviketuotannon turvaaminen, uusiutuviin luonnonvaroihin pohjautuva energiatuotanto, puun raaka-ainetuotanto, kansallisen kulttuuriperinnön säilyttäminen sekä viihtyisän, maaseutumaisen asuinympäristön takaaminen sitä haluaville. Maaseutu on myös vapaa-ajanviettopaikka, mutta jatkossa yhä useammalle myös osavuotinen asumis- ja työskentely-ympäristö. Laadukkaan kotimaisen elintarviketuotannon turvaaminen ja menestyminen ovat edellytyksiä mm. uudenaikaisen korkeaan osaamiseen nojautuvan elintarviketeollisuuden kehittymiselle.

Maaseutualueiden kehittäminen vaatii toimenpiteitä maatalouden rakennemuutoksen ja sukupolvenvaihdosten toteuttamiseksi sekä monipuolistuvan elinkeinorakenteen synnyttämiseksi. Toisaalta on nähtävissä, että maaseudusta on muodostumassa uusi laadukkaan asumisen alue myös niille ihmisille, jotka eivät saa elantoaan maa- tai metsätaloudesta.

- **Alueellisen kehittämisen lähtökohdaksi on otettava eriytyvä aluekehitys, joka korostaa erilaisten alueiden erilaisia kehittämisen haasteita.**
- **Laadukkaan kotimaisen elintarviketuotannon turvaaminen ja menestyminen ovat edellytyksiä mm. uudenaikaisen korkeaan osaamiseen nojautuvan elintarviketeollisuuden kehittymiselle.**

Yksilöiden ja perheiden valinnat lähtökohtana

Alueiden kehittyminen on paljolti kiinni yksilöiden ja perheiden omista henkilökohtaisista valinnoista. Muutto- liikettä hillitseviä toimenpiteitä määriteltäessä on lähtökohtana oltava positiivinen valinnan mahdollisuuksien turvaaminen. Ihmisten arvostukset ja vaatimukset elinympäristönsä suhteen ovat yksilöllistyneet ja vaihtelevat elämänkaaren eri vaiheissa. Tästä syystä on oleellista, että aluekehitystoimenpitein kehitetään eri alueiden elinvoimaisuutta kestäväällä tavalla.

Aitojen valinnanmahdollisuuksien tarjoaminen edellyttää ensi sijassa työpaikkaa. Tämän lisäksi merkittäviä tekijöitä ovat harrastusmahdollisuudet ja vapaa-ajanpalvelut, koulu- ja päivähoitopalvelujen laatu ja saatavuus, liikkumisen helpous sekä asuinympäristön viihtyisyys ja turvallisuus. Näiden tekijöiden vaikutus on suurempi

kuin taloudellisten erityistukien, "kipukorvauksien" vaikutus muuttopäätökseen.

Koko maan kehittymisen kannalta on oleellista, että osaajien olisi mahdollista sijoittua tasaisemmin eri puolille maata. Jo useat alueet kärsivät työvoimapulasta etenkin uuden teknologian ja hyvinvointipalvelujen aloilla. Työvoimapula on muodostunut jopa alueiden kehittymistä rajoittavaksi tekijäksi. Työvoimapula ei ole pelkästään keskittymiskehityksen tulosta, vaan kysymys on ylipäänsä työvoiman riittävydestä koko maassa.

Työvoiman saatavuus on haaste koko maalle. Tähän voidaan osittain vastata koulutuksella, mutta myös aktiivisella maahanmuuttajapolitiikalla. Tasapainoisen kehityksen ja hyvinvointipalvelujen saatavuuden turvaamiseksi on voitava kokeilla uusia ennakkoluulottomia keinoja erityisesti avainhenkilöiden houkuttelemiseksi myös alueille, joilla palvelut vaarantuvat ammattitaitoisen työvoiman puuttuessa.

Yhteiskunnan muutosvauhti tuo paineita myös yksilön elinikäiseen kehittämiseen. Uudet joustavat ja virtuaalisesti toteutettavat koulutusjärjestelmät tuovat moniarvoisuutta ja uusia mahdollisuuksia yksilön koulutustarpeisiin.

- Koulutustason kohoamisen myötä yksilöiden ja perheiden muuttovalmius on lisääntynyt. Ihmisten elämäntapavalinnat ja käsitys elämänlaadusta vaikuttavat suuresti muuttopäätöksiin. Toisaalta liikkumisen lisääntyminen ja nopeutuminen ovat kuitenkin muuttaneet mm. etäisyyden merkitystä työ- ja asuinpaikan valinnassa.

- Työvoiman saatavuuteen on vaikutettava sekä koulutuksella että maahanmuuttajapolitiikalla. Myös alueiden on varauduttava aktiiviseen työvoimapolitiikkaan niin kotimaisen kuin ulkomaisenkin työvoiman saamiseksi.

Elinkeinopolitiikka avain kestävään alueelliseen kehitykseen

Aluekehityksen keskeisimpiä tekijöitä ovat yritysten kilpailukyky, alueiden vetovoimaisuus ja taloudellinen kasvu. Aluekehityspolitiikan keskeisimpänä tarkoituksena onkin löytää keinoja, jotka vahvistavat yritystoimintaa ja innovatiivisuutta. Kokoomuksen mielestä yrittäjyyden lisääminen, yritysten toimintaedellytysten ja kilpailukyvyyn parantaminen mm. verkottumalla sekä osaamisen vahvistaminen ovat parhaita alueellisen kehityksen suuntaan vaikuttavia keinoja. Näiden lisäksi on turvattava yritysten sukupolvenvaihdoksen onnistuminen. Suoria yritystukia huomattavasti tehokkaampaa ja kestävämpää elinkeinopolitiikkaa on panostaminen toimintaedellytysten kehittämiseen. Elinkeinopolitiikalla ei saa vääristää kilpailua. Väillisten elinkeinopoliittisten ratkaisujen lisäksi on oltava valmius uusiin alueellisiin kokeiluihin.

Edellytyksien luominen menestykselle yritystoiminnalle on Kokoomuksen keskeisiä tavoitteita. Vahva pienyrityspohja luo yhteiskuntaan joustavuutta ja kykyä nopeaan reagointiin. Yrityksistä 99,8 prosenttia työllistää alle 250 henkeä. Yksityisen sektorin työpaikoista on suurin osa juuri näissä yrityksissä. Pienyrittäjien toimintaedellytyksiä on konkreettisesti parannettava. Yrittäjyydestä on saatava myös entistä houkuttelevampi uravaihtoehto nuorille. Suomalaisten yrittäjyshalukkuutta voidaan edistää poistamalla yrittäjän sosiaaliturvaan liittyviä epäkohtia.

Liikenneinfrastruktuurin kehittäminen nopeuttamaan sekä tavara- että henkilöliikennettä on yksi tärkeimmistä elinkeinopolitiikan keinoista. Tiestön kunnossapitäminen, rautatieyhteyksien nopeuttaminen, satamista ja meriväylijä huolehtiminen ja lentoliikenteen turvaaminen vaikuttavat suuresti aluerakenteen kehittämiseen.

Osaamistaloudessa alueiden saavutettavuus on tullut entistä keskeisemmäksi. Tavarankuljetusten lisäksi henkilöiden liikkumisen nopeudella on suuri merkitys alueiden elinkeinoelämän kehittymiselle. Tästä syystä etenkin lentoliikenteen merkitys on korostunut.

Panostukset T&K-toimintaan esimerkiksi Tekesin kautta ovat osoittautuneet erittäin tuloksekkaiksi yritystoiminnan tukimuodoiksi. T&K-toiminnan kautta voidaan vahvistaa yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä sekä luoda uusia korkean osaamisen tuotteita. Tästä syystä T&K-määrärahojen lisääminen on merkittävää koko maan kilpailukyvyyn, hyvinvoinnin ja menestyksen lisäämiseksi.

T&K-toiminnassa otetaan erityisesti huomioon mikroyrittäjyyden erityispiirteet.

Maakuntien työllisyyskehityksessä on oleellista, että olemassa olevat yritykset kykenevät uusiutumaan muuttuvassa kilpailullisessa ympäristössä. Useiden yritysten kehittämisessä haasteena on uuden teknologian hyödyntäminen tuotannon tehostamisessa. Yrityksissä ei välttämättä ole riittävästi resursseja uudistuksien tekemiseen. Koska uusien työpaikkojen luominen olemassa oleviin yrityksiin on helpompaa kuin uusien yritysten perustaminen, tulee alueellisten teknologia-asiamiesten verkostoa kasvattaa. Heidän tehtävänä on

auttaa yrityksiä tuotannon uudistamisessa ja uuden teknologian sovellutusten käyttöönotossa, sekä saattaa yhteen yrittäjä, T&K-osaaminen ja rahoittajat. Myös uusien yritysten perustamiskynnystä tulee alentaa.

Kansallisen aluekehityspolitiikan vaikuttavuuden lisäämiseksi tulee myös valtionhallintoa muuttaa siten, että eri ministeriöiden toimenpiteiden yhteensovitus olisi mahdollisimman joustavaa ja asiakaslähtöistä. Tästä syystä Kokoomus esittää, että kauppa- ja teollisuusministeriö, työministeriö sekä osia sisäasiainministeriöstä ja maa- ja metsätalousministeriöstä yhdistettäisiin uudeksi elinkeinoministeriöksi.

- **Yhteiskuntapoliittisilla toimilla on vaikutettava myös yrittäjyyteen liittyviin asenteisiin. Yrittäjyys-halukkuutta on parannettava mm. koulutuksen keinoin sekä alentamalla uusien yritysten perustamis-kynnystä.**
- **Korkeakoulujen resursseja vahvistamalla voidaan lisätä alueiden osaamispääomaa.**
- **Toisen asteen ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuutta ja työelämävastaavuutta on kehitettävä yhteistyössä yritysten kanssa.**
- **Tutkimus- ja tuotekehittelyresurssien kasvattamisella on mahdollista saada aikaan uutta menestyvää yritystoimintaa eri puolille Suomea. Alueiden erityistarpeet tulee huomioida mm. Tekesin T&K-rahoituksessa.**
- **Työ- ja elinkeinokeskuksissa olevien teknologia-asiamiesten määrää on lisättävä koko maassa. Tällä voidaan tukea olemassa olevien yritysten kilpailukyvyn parantamista ja uusien innovaatioiden syntymistä.**
- **Tavaroiden, tiedon ja henkilöiden nopea liikkuvuus parantaa alueiden kilpailukykyä. Perustienpidon turvaaminen on edellytys yritystoiminnan kehittymiselle. Lento- ja rautatieliikenteen sekä meriliikenteen turvaaminen maan eri osiin on edellytys etenkin teollisten ja tuotannollisten yritysten sekä matkailuelinkeinojen kehittämiseksi. Tietoverkkojen kehittäminen tarkoituksenmukaiseksi on oltava edelleen painopisteenä. Kuljetustuella voidaan tasata maan eri osien yrittäjien tasapuoliset kilpailulliset olosuhteet.**
- **Keskushallinnon uudistaminen ja uuden elinkeinoministeriö-toimintamallin luominen vahvistaisi alueiden omaehtoisen kehittämisen mahdollisuuksia ja palvelisi elinkeinopolitiikan toimivuutta.**

Hyvinvointipalvelut turvattava kaikkialla

Hyvinvointipalvelujen saatavuudella ja laadulla on merkittävä rooli alueiden kehityksen kannalta. Ihmisten tasavertaisuuden nimissä on tärkeää, että lain määräämät hyvinvointipalvelut ovat saatavilla kaikkialla. Tästä syystä on voitava harkita erityistoimenpiteitä niillä alueilla, joissa palvelujen järjestäminen ei ole mahdollista väestön vähyyden, työvoimapulan tai valtionosuusjärjestelmän rakenteen vuoksi.

Valtion on edelleen tasattava voimavaroja kuntien valtionosuusjärjestelmän, kansallisen aluepolitiikan ja EU:n rakennerahastojen avulla. Valtion on pyrittävä kuntataloutta koskevassa päätöksenteossään pitkäjänteisyyteen ja ennustettavuuteen. Kuntien valtionosuusjärjestelmää uudistettaessa on huomioitava seutujen omat mahdollisuudet kasvattaa tulopohjaansa. Tarvittaessa heikon taloudellisen kehityksen alueilla tulee ottaa käyttöön kasvukeskuksista poikkeava rahoitusjärjestelmä.

Yhteistyön lisäämisen kannustamiseksi tulee mahdollistaa valtionosuuksien myöntäminen seutukunnittain. Samoin yhteisöveron jakaminen seudullisesti lisää yhteistyötä etenkin elinkeinopolitiikassa.

Palvelujen turvaamisessa avainasemassa ovat seutujen kyky ja halu muuttaa ennakkoluulottomasti palvelu-tuotantonsa rakenteita. Lainsäädäntö sallii jo nyt kunnille laajat vapaudet järjestää hyvinvointipalvelunsa. Hyvinvointipalvelujen tuottamisessa myös seudullinen yhteistyö on merkittävä tekijä monella palvelualalla. Tasavertaisten oikeuksien vuoksi on arvioitava myös kuntajaotuksen tarkoituksenmukaisuutta. Keskeistä on, että alueellisessa kehittämisessä päätöksenteko tapahtuu mahdollisimman lähellä päätösten kohteita. Palvelutuotannon laadun ja tehokkuuden kannalta on oleellista asiakkaan tarpeiden tunteminen.

Erilaiset elinvoimaiset alueet ovat merkittävä voimavara Suomelle myös kulttuurisesti. Tiedon ja osaamisen yhteiskunnassa laaja-alaisen sivistyksen merkitys yksilön hyvinvoinnissa korostuu. Kansallisen aluekehitys-politiikan yhtenä osana tulee nähdä mm. vapaa-ajan investointien merkitys aluekehityksen instrumenttina. Kansallisen kehityksen kannalta on oleellista, että verovaroja investoidaan esimerkiksi kansallisoopperaan tai modernin taiteen museoon. Samoin oleellista on, että verovaroja käytetään mm. urheilun ja kulttuurin tukemi- seen eri puolilla Suomea. Näiden tekijöiden vaikutus alueen vetovoimaisuuden vahvistamisessa on keskeistä.

- **Valtion on kannustettava kuntia tiiviimpään yhteistyöhön palvelujen ja toimintojen järjestämisessä.**
- **Kuntia on kannustettava yhdistymään.**
- **Hyvinvointipalvelujen turvaamiseksi on kehitettävä uusia palveluinnovaatioita ja edistettävä myös**

yksityisen ja julkisen palvelutuotannon yhteistyön mahdollisuuksia.

Kilpailukykyä osaamisella ja verkottumisella

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ympärille rakentuvan tutkimuksen ja tuotekehityksen merkitys uusien yritysten syntyyn on keskeinen. Aluekeskusohjelmat antavat myös hyvän mahdollisuuden omaehtoisuuden lisäämiseen ja alueelliseen työnjakoon verkottumisen avulla. Tämä vaatii alueen kaikkien osapuolten vahvaa sitoutumista.

Tutkimuksellisten innovaatioiden kautta kehittyvä yritystoiminta kilpailee erityisosaamisellaan, jolloin tuotannon sijainnin merkitys jää monesti toissijaiseksi. Tästä syystä kansallisen alueellisen kehityksen keskipisteenä tulee olla korkeakoululaitoksen kehittäminen. Siinä on otettava huomioon sekä alueelliset erityistarpeet että kehittämisen muuttuneet haasteet. Opetuksen laadun ja vapaan perustutkimuksen turvaamiseksi yliopistojen resursseja on vahvistettava.

Alueellisia kasvukeskuksia tulee kehittää alueiden innovaatiokeskuksina, jotka kilpailevat rajatulla osaamisalueella kansainvälisellä huipulla. Innovaatiotoiminta on kehittymässä keskeiseksi talouden kilpailutekijäksi kaikilla aloilla. Alueiden kykyä ottaa vastaan korkeaa osaamista niiden omilla vahvuusalueilla on tuettava esimerkiksi teknologiakeskusohjelmilla. Osaamiskeskustoiminta ja niissä toteutettavat yksittäiset kehittämissuunnitelmat edustavat aluepolitiikan terävintä kärkeä, ja vastaavantyyppisiin toimiin tulee panostaa.

Alue- ja paikallistasolla keskeiset innovaatiotoiminnan lähtökohdat ovat sosiaalinen pääoma, eli toimijoiden välinen tuntemus, luottamus ja keskinäinen vuorovaikutus sekä paikallistuneissa toimijoissa ja innovaatioverkostoissa oleva hiljainen tieto, jota on vaikea siirtää alueiden välillä. Lisäksi korostuvat alueellinen aloitteellisuus ja yrittäjyys liikkeellepanevana ja uusia mahdollisuuksia etsivinä voimavaroina.

Aluekehityksen yhtenä osana on toimiva aluehallinto. Aluekehityksen ensisijaisina toteuttajina ovat alueen omat toimijat, ja alueen tulevaisuus riippuu pitkälti paikallisen yritystoiminnan, hallinnon ja poliittisen järjestelmän tekemistä onnistuneista valinnoista ja yhteistyöstä. Tästä syystä myös maan aluehallintoa on vahvistettava suhteessa keskushallintoon. Samoin alueiden kuntien on kyettävä yhdistämään voimiaan tiiviimmän ja tuloksekkaamman yhteistyön aikaansaamiseksi.

Näiden tavoitteiden edistämiseksi on vaaleilla valittujen luottamushenkilöiden asemaa vahvistettava.

Valtion viranomaisyksikköjen hajasijoituskäytäntöä tulee jatkaa. Hajasijoitusmahdollisuuksia arvioitaessa on otettava huomioon alueiden osaamispääoman vahvistaminen sekä viranomaispalvelujen tarkoituksenmukainen kehittäminen.

Inhimilliset voimavarat ja sosiaalinen pääoma tulee kanavoida suoraan alueiden kehittämiseen. Osallisuuden kasvamiselle on luotava toimivat puitteet. Seutujen elinvoimaisuutta on mahdollista lisätä ottamalla kehittämissuunnitelmiin mukaan kaikki merkittävät paikallisyhteisöjen rakenteita muovaavat toimijaryhmät.

Seudulliseen toimintaan tuovat oman ansiokkaan vivahteensa monet kulttuuri- ja nuorisjärjestöt, urheiluseurat ja muut harrastepiirit.

- Kumppanuuden piiriä laajentamalla ja ulottamalla se yksityiselle sektorille voidaan seutujen elinvoimaisuuden omaehtoista kasvua ja positiivista työllisyyskehitystä parhaiten tukea.
- Yhteisöllisyyttä ja yksityistä toimeliaisuutta vahvistavilla toimenpiteillä saadaan alueellisten kehityserojen kaventamiseen ja rakenteiden uudistamiseen lisää tarvittavia toimijoita sekä toteuttajia.

Tiivistelmä tavoitteista

- Menestyksen summa ei ole vakio. Kansainvälistyvässä ja korkean osaamisen Suomessa hyvinvointia ja vaurautta voidaan lisätä ilman, että toiset alueet samalla kurjistuisivat.
- Alueellisella kehittämisellä turvataan yksilöille ja perheille mahdollisuus tehdä valintoja heidän elämänlaatuunsa ja -tilanteeseensa liittyvissä kysymyksissä.
- Alueellisen kehittämisen tulee parantaa työllisyyttä, hyvinvointia ja elinkeinoelämän kilpailukykyä eri puolilla Suomea.
- Alueellisen kehittämisen lähtökohdaksi on otettava eriytyvä aluekehitys, joka korostaa erilaisten

alueiden erilaisia kehittämisen haasteita.

- Koulutustason kohoamisen myötä yksilöiden ja perheiden muuttovalmius on lisääntynyt. Ihmisten elämäntapavalinnat ja käsitys elämänlaadusta vaikuttavat suuresti muuttopäätöksiin. Toisaalta liikkumisen lisääntyminen ja nopeutuminen ovat kuitenkin muuttaneet mm. etäisyyden merkitystä työ- ja asuinpaikan valinnassa.
- Työvoiman saatavuuteen on vaikutettava sekä koulutuksella että maahanmuuttajapolitiikalla. Myös alueiden on varauduttava aktiiviseen työvoimapolitiikkaan niin kotimaisen kuin ulkomaisenkin työvoiman saamiseksi.
- Yhteiskuntapoliittisilla toimilla on vaikutettava myös yrittäjyyteen liittyviin asenteisiin. Yrittäjyys-halukkuutta on parannettava mm. koulutuksen keinoin sekä alentamalla uusien yritysten perustamis-kynnystä.
- Korkeakoulujen resursseja vahvistamalla voidaan lisätä alueiden osaamispääomaa.
- Toisen asteen ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuutta ja työelämävastaavuutta on kehitettävä yhteistyössä yritysten kanssa.
- Tutkimus- ja tuotekehittelyresurssien kasvattamisella on mahdollista saada aikaan uutta menestyvää yritystoimintaa eri puolille Suomea. Alueiden erityistarpeet tulee huomioida mm. Tekesin T&K-rahoituksessa.
- Työ- ja elinkeinokeskuksissa olevien teknologia-asiamiesten määrää on lisättävä koko maassa. Tällä voidaan tukea olemassa olevien yritysten kilpailukyvyn parantamista ja uusien innovaatioiden syntymistä.
- Tavaroiden, tiedon ja henkilöiden nopea liikkuvuus parantaa alueiden kilpailukykyä. Perustienpidon turvaaminen on edellytys yritystoiminnan kehittymiselle. Lento- ja rautatieliikenteen sekä meriliikenteen turvaaminen maan eri osiin on edellytys etenkin teollisten ja tuotannollisten yritysten sekä matkailuelinkeinojen kehittämiseksi. Tietoverkkojen kehittäminen tarkoituksenmukaiseksi on oltava edelleen painopisteenä. Kuljetustuella voidaan tasata maan eri osien yrittäjien tasapuoliset kilpailulliset olosuhteet.
- Keskushallinnon uudistaminen ja uuden elinkeinoministeriö-toimintamallin luominen vahvistaisi alueiden omaehtoisen kehittämisen mahdollisuuksia ja palvelisi elinkeinopolitiikan toimivuutta.
- Valtion on kannustettava kuntia tiiviimpään yhteistyöhön palvelujen ja toimintojen järjestämisessä.
- Kuntia on kannustettava yhdistymään.
- Hyvinvointipalvelujen turvaamiseksi on kehitettävä uusia palveluinnovaatioita ja edistettävä myös yksityisen ja julkisen palvelutuotannon yhteistyön mahdollisuuksia.
- Kumppanuuden piiriä laajentamalla ja ulottamalla se yksityiselle sektorille voidaan seutujen elinvoimaisuuden omaehtoista kasvua ja positiivista työllisyyskehitystä parhaiten tukea.
- Yhteisöllisyyttä ja yksityistä toimelellisyyttä vahvistavilla toimenpiteillä saadaan alueellisten kehityserojen kaventamiseen ja rakenteiden uudistamiseen lisää tarvittavia toimijoita sekä toteuttajia
- Laadukkaan kotimaisen elintarviketuotannon turvaaminen ja menestyminen ovat edellytyksiä mm. uudenaikaisen korkeaan osaamiseen nojautuvan elintarviketeollisuuden kehittymiselle.
- Maamme aluehallintoa on vahvistettava suhteessa keskushallintoon ja myös kokoamalla alueille ylikunnallisten tehtävien hoitoa.
- Vaaleilla valittujen luottamushenkilöiden asemaa on vahvistettava.